

SAK

NYTT

Afghanistan

EN TIDSKRIFT FRÅN SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN NR 2 2019

SAK 2018

2,9 miljoner
patientbesök

REPORTAGE

Barnmorska
vid frontlinjen

KULTUR

TV-kanal av
och för kvinnor

Ahmad Nadiris dotter
ska få en ryggkorsett
på SAKs ortopediska
klinik i Mazar-e-Sharif.

TEMA | FRED – TILL VILKET PRIS?

Dubbla känslor inför fredssamtal

Afghanistan ^{NYTT} INNEHÅLL Nr 2 2019

” ICC:s besked är ett bakslag för möjligheten att bygga upp en tillit till rättvisa.

Andreas Stefansson,
generalsekreterare SAK

- 4 AFGHANISTAN I KORTHET** Våld mot civila, vilda djur tillbaka och första kvinnliga filmchefen.
- 6 TEMA AFGHANISTAN** Fredssamtal mellan USA och talibanerna väcker både hopp och oro.
- 13 NYHET** Internationella brottmålsdomstolen lägger ner utredning av krigsbrott i Afghanistan.
- 14 ANALYS** Ett nationellt samråd missade chansen att involvera kvinnor i fredsprocessen.
- 16 BILDEN** Brödförsäljning vid Blå moskén i Mazar-e-Sharif under ramadan.
- 18 KULTUR** På Zan TV är nästan alla anställda kvinnor, och kvinnoperspektiv gäller.

SAKs VERKSAMHET

- 20 ANDREAS HAR ORDET** SAKs generalsekreterare understryker att fred är mer än ett avtal.
- 21 SAK I KORTHET** Salma Shah vill stärka möjligheterna för kvinnor att göra karriär i SAK.
- 22 SAKs VERKSAMHET** Lasse Bengtsson har åter träffat barnmorskan Maryam som räddar liv vid frontlinjen. År 2018 i bild, ord och siffror.
- 28 ENGAGEMANG** Möt Asem som tycker att SAK ska satsa mer på unga. Årsmötet i Lund fattade beslut för ökat engagemang.

Svenska
Afghanistankommittén

AFGHANISTAN-NYTT är en medlemstidning som ges ut av Svenska Afghanistankommittén fyra gånger per år. Den innehåller ett tema med fokus på situationen i Afghanistan, reportage från SAKs utvecklingsarbete samt information om ideellt engagemang i Sverige.

ANSVARIG UTGIVARE | Peder Jonsson
REDAKTÖR | Eva Kellström Froste

FORMGIVNING | Serpentin Media
ISSN 0280-7041

TRYCK | Trydells Tryckeri AB, Loholm
UPPLAGA | 9500 ex
PRESSLAGD | 7 juni 2019

OMSLAG | Ahmad Nadiri med sin dotter som ska få ryggkorsett på SAKs ortopediska klinik i Mazar-e-Sharif. Foto: Kajsa Waaghals/SAK.

KONTAKT | Svenska Afghanistankommittén
Malmgårdsvägen 63, 116 38 Stockholm
Tel 08-545 818 40
info@sak.se, www.sak.se

Afghanistan-nytt stöds med bidrag från Sida. Sida delar inte nödvändigtvis de åsikter som framförs. SAK ansvarar för innehållet.

Det finns inget alternativ till hopp

Vi vet att de styrande bara låtsas att det är en demokrati för att få pengar från väst, men för oss är det en chans att gripa.

Nej, det är inte ett citat från Afghanistan. Min första krönika som redaktör för Afghanistan-nytt tar avstamp i ett minne från Kalay i Myanmar. Där reste jag runt 2014, när Myanmar såg ut att vara på rätt väg, trots en konstitution som omöjliggjorde verklig demokrati.

Aktivisterna jag mötte kände till bristerna och hyckleriet, men de spelade gärna med för att kunna skapa verklig demokrati, underifrån, genom civilsamhället.

Jag kom att tänka på dem när jag läste intervjuerna med Najiba Sanjar och Ramiz Bakhtiar till det här numret. Att skriva om fredsprocessen är att upptäcka att någon sådan inte finns. Men för första gången pågår samtal mellan amerikaner och talibaner. Vad de samtalen kan innebära gör vi igenom på temasideorna.

NAJIBA SANJAR säger att hon måste känna hopp. Utan hopp finns ingen framtid. Men det innebär inte att hon inte ser väldigt många problem med samtalen mellan USA och talibanerna. Fredsamtalen exkluderar afghanerna, de är inte representativa, de syftar inte till varaktig fred utan bara till ett slut på striderna. Hon ser problemen, men också möjligheterna och lösningarna.

Samma med Ramiz Bakhtiar, Afghanistans

första ungdomsrepresentant i FN. Han berättar om kraften bland de unga. Unga som kämpar för ungas rättigheter, i ett land där 60 procent av befolkningen är under 25 år. Han tror på förändring, men den kommer inte uppifrån, den kommer underifrån.

TROTS ENORMA svårigheter finns det också så mycket kraft och mod. Bland kvinnor som engagerar sig, bland unga som initierar fredsmarscher. Bland SAKs barnmorskor som under svåra förhållanden räddar liv.

Lasse Bengtsson har återigen träffat Maryam, som nu är barnmorska vid krigets front. På vår hemsida kan du också läsa hans intervju med talibanänkan som mot alla odds utbildar sig till barnmorska och kan åka hem till sin by med kunskap som ger mödrar och spädbarn en chans att överleva i ett av världens farligaste länder för kvinnor.

Jo, jag vet att situationen i Afghanistan är oerhört komplicerad och att det som kan vara en möjlighet också kan vara en risk. Men finns det något alternativ till att känna hopp tillsammans med dem som kämpar för ett bättre liv i Afghanistan? Där gör också SAKs arbete skillnad, i civilsamhället, bland de mest utsatta. Det är, trots allt, hoppfullt. ●

Eva Kellström Froste

Eva Kellström Froste

Redaktör Afghanistan-nytt

” Hon ser problemen, men också möjligheterna och lösningarna.

FOTO: MALIN HOELSTAD

EU:s bistånd gynnar den egna agendan

NÄR ALLT FLER tar sig ur fattigdom riskerar länder som är drabbade av kris och konflikt att halka efter. Den extrema fattigdomen håller nu på att koncentrera sig i länder som Afghanistan.

Om världen ska nå upp till de globala hållbarhetsmålen att utrota den extrema fattig-

domen före 2030 behöver biståndet riktas dit där det behövs som mest. Trots det används EU:s bistånd i allt högre utsträckning för att gynna EU:s interna migrations- och säkerhetspolitiska agenda. Till exempel var Turkiet EU:s största biståndsland 2018. SAK

är en av flera organisationer i Concord Sverige som arbetar för att påverka svenska EU-parlamentariker och uppmana dem att vända trenden. SAK kommer att följa upp deras åtaganden under den kommande mandatperioden i EU-parlamentet.

FOTO: IRISH DEFENCE FORCES, CC

EU använder biståndet till att gynna sin egen agenda för att stoppa flyktingar.

AKTUELLT I AFGHANISTAN

Afghanistans president Ashraf Ghani och EU:s utrikesrepresentant Federica Mogherini.

FOTO: EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE

Attacker mot civila under ramadan

President Ghanis uppmaning till eldupphör under ramadan hörsammades inte av talibanerna, som i stället utfört flera attacker. Unama har fördömt attackerna och riktat särskild kritik mot att de varit direkt riktade mot civila. Attackerna, mot biståndsorganisationen Counterpart International och en polisstation i Kabul, har skett mot bakgrund av att konflikten rapporteras ha intensifierats i flera regioner.

EU ger stort bistånd till Afghanistan

Europas medborgare har nyligen röstat i EU-parlamentsvalet. Frågor som migration, klimat och säkerhet har dominerat debatterna. Men EU har också en viktig roll som global aktör, även i Afghanistan.

EU avsätter 0,5 procent av sin budget till internationellt utvecklingssamarbete och är därmed världens största biståndsgivare. Nästan hälften av världens bistånd betalas ut av EU och dess medlemsländer.

Under 2018 var Afghanistan, med 390 miljoner euro i utbetalningar, EU:s tredje största biståndsland efter Turkiet och Syrien. Det gör EU till den tredje största bistånds-

givaren i Afghanistan. Bara USA och Tyskland ger mer. Sammanlagt har EU och dess medlemmar utlovat stöd till Afghanistan på 5 miljarder euro mellan 2016 och 2020. Till det kommer ett stort humanitärt stöd.

När EU:s utrikesrepresentant Federica Mogherini besökte Kabul i mars i år nämnde hon fem områden som EU särskilt kan hjälpa Afghanistan med i strävan efter fred: 1) göra fredsprocessen mer inkluderande, 2) stödja reformer, 3) bidra till återintegrering av före detta soldater, 4) verka som en garant för fredsprocessen och 5) främja handel och infrastruktur.

HEDVIG SÖDERLUND

Vilda djur tillbaka men hotas av jakt

Beståndet av vilda djur har ökat i olika delar i Paktia-provinsen. Samtidigt har vissa djur som försvunnit under inbördeskriget kommit tillbaka. Pajhwok Afghan News har intervjuat invånare som gläds över nyheterna men som också är bekymrade över att myndigheterna inte vidtar några åtgärder för att skydda djuren, som utsätts för jakt och åter hotas. Bland djuren finns vilda fåglar, tigrar, vargar, rävar och apor.

FOTO: PIXABAY

I KORTHET

Parlamentet invigt

POLITIK. Den 26 april invigde president Ashraf Ghani den 17:e perioden i det afghanska parlamentet, Wolesi Jirga. De slutliga valresultaten från fem provinser hade ännu inte meddelats.

IS femdubblat

TERRORISM. Islamiska staten ökar i både antal och ambition i Afghanistan, enligt uppgifter från amerikansk militär. Enligt inte säkerställda siffror har IS 5 000 stridande i landet, en femdubbling jämfört med förra året.

Attack mot företag

VÅLD. Minst 16 anställda döddes den 6 mars när självmordsbombare gick till attack mot ett företag i staden Jalalabad i östra Afghanistan. Ingen grupp har tagit på sig attacken.

Afghanska barn på flykt i Grekland 2015.

En tredjedel har flyttat

FLYKT. En tredjedel av afghanerna har emigrerat eller förflyttats under de senaste sex åren, enligt International Organization for Migration. Omkring 3,2 miljoner har återvänt från utlandet sedan 2012.

Afghanistan 100 år

HISTORIA. I augusti är det 100 år sedan Afghanistan blev helt självständigt. Efter det tredje kriget gav Storbritannien upp sin formella rätt att bestämma utrikespolitiken.

Världscup i cricket

SPORT. "Cricket är det enda som får Afghanistan att le." Kastaren Hamid Hassan ser fram emot världscupen i cricket i England. Den 1 juni möter det afghanska laget Australien i sin första match.

Döda efter regn

ÖVERSVÄMNINGAR. Minst tio personer, bland dem tre barn, dog i maj i översvämningar i den västra Herat-provinsen. Översvämningarna orsakades av ihållande och kraftigt regnande.

FOTO: SKÄRVDUMP/YOUTUBE

I dag representerar jag alla flickor i Afghanistan. I dag har inte bara Zahra Elham utan alla flickor i Afghanistan vunnit.

Zahra Elham, 18 år, den första kvinnan som vunnit Afghan Star, den afghanska motsvarigheten till American Idol.

FOTO: KAISA WAAGHALS

Tryckvågen från bomben orsakade skador på SAKs boende i Kabul.

Talibanattack mot hjälporganisation

Den 8 maj attackerade talibaner biståndsorganisationen Counterpart Internationals kontor i Kabul. Fyra civila dog och sex av angräparna. Fem av dem dödades av säkerhetsstyrkor. SAKs boende ligger något kvarter från platsen, så nära att tryckvågen från bomben krossade fönsterrutor på lägenheterna. Ingen av SAKs anställda skadades.

– Tyvärr är det här verkligheten som afghaner lever i. Det kan smälla var som helst och när som helst, kommenterar Andreas Stefansson, generalsekreterare på SAK, som beskriver attentatet som ännu ett av otaliga brott mot krigets lagar som drabbar civila i Afghanistan.

FOTO: NOORULLAH SHIRZADA/AFP/TT

Minst tio civila dog i ett självmordsdåd i Kabul i november i fjol. Talibanerna tog senare på sig dådet.

Civila dödsoffer ökade 2018

Våldet mot civila i Afghanistan har nått en rekordhög nivå, visar siffror från FN. Under 2018 dödades 3 804 civila, en ökning med elva procent jämfört med året innan. Ökningen av antalet civila offer beror enligt FN på att angräparna "avsiktligt riktar in sig på civila". Självmordsattacker ligger bakom flertalet dödliga dåd, men antalet flygräder genomförda av den afghanska militären och av amerikanska styrkor har också ökat.

Det dödligaste kriget i världen fanns 2018 inte längre i Syrien utan i Afghanistan, med omkring 26 000 döda, enligt nya siffror från Uppsala konfliktprogram.

Prisad för nyhet om fredsrådet

Navid Ahmad Barakzai på Pajhwok Afghan News har utsetts till Årets journalist i Afghanistan. Han får priset för sin nyhet om att det höga fredsrådet spenderar 26 miljoner afghani, över 3 miljoner kronor, varje månad och att 7,1 miljoner afghani varje år läggs på mat. Rådet med 72 medlemmar sattes upp 2011 och har spenderat stora summor sedan dess, utan att ha åstadkommit något konkret resultat, skriver Pajhwok News.

5 000 ton varor

exporterades med hjälp av nyupprättade luftkorridorer under 2018, mer än dubbelt så mycket som flögs ut 2016.

Civilas död utreds

FÖRHÖR. Anklagelser om att Nya Zeelands Special Air Service dödat civila under Operation Burnham i centrala Uruzgan-provinsen 2010 undersöks under två dagars utfrågningar i Wellington, Nya Zeeland, i maj.

Val i tid

VAL. FN:s chef i Afghanistan understryker i en serie tweets vikten av att presidentvalet äger rum i tid. Valet har skjutits fram flera gånger och ska nu enligt plan äga rum i september.

Fokus på korruption

KORRUPTION. Korruption fortsätter att påverka livet i Afghanistan och utgör ett hinder för fred, visade FN i en rapport i maj. FN uppmanade till fortsatt fokus på arbetet mot korruption.

Säkrare på ny väg

VÄGBYGGE. En väg som förbinder Nuristan-provinsen med grannprovinsen Kunar började restaureras i maj. Boende i Nuristan anser att en bättre väg förhindrar trafikolyckor i den bergiga provinsen.

Kvinna blir filmboss

KULTUR. Sahraa Karimi är den första kvinnan som blir generaldirektör för Afghan Film, ett statligt filmproduktionsbolag som startade 1968. Sahraa Karimi har regisserat över 30 filmer.

Barnmorska våldtogs

BROTT. Nio män har anhängs misstänkta för att ha våldtagit

en barnmorska i Samangan. Männerna stormade kliniken, övermannade säkerhetsvakten och våldtog kvinnan inför hennes far och syster.

Vatten till 25 930

BISTÅND. Qatars Röda halvmånen ska förse flera områden i Afghanistan med vatten och sanitet. 25 930 människor i 28 byar i distrikten Kandahar, Helmand, Farah, Kabul och Nimroz kommer att nås av projektet.

Hinder för kvinnor

JÄMSTÄLLDHET. Kvinnoaktivister i Faryab-provinsen kritiserar att så få kvinnor arbetar för delstatens regering. Säkerhetsproblem, traditioner och diskriminering uppges vara orsaker.

FOTO: PRESSBILD

Journalisten Mina Mangal sköts till döds den 11 maj.

Starka reaktioner på journalistmord

FÖRTRYCK. Mordet på journalisten och kvinnorrättsaktivisten Mina Mangal, som misstänks ha utförts av hennes före detta make, har skapat kraftiga reaktioner och riktat uppmärksamhet mot våld och förtryck mot afghanska kvinnor.

TEMA | FRED – TILL VILKET PRIS?

FREDSSAMTALEN VÄCKER HOPP – OCH ORO

För första gången pågår regelrätta fredssamtal mellan USA och talibanerna. Utsikterna att få till stånd ett avtal ser bättre ut än på länge. Men vad det innebär för afghanerna är betydligt mer osäkert. En fredsprocess är fortfarande långt borta och det finns en stor oro för att priset för fred kan bli förlorade mänskliga rättigheter.

TEXT EVA KELLSTRÖM FROSTE, REDAKTÖR

Kvinnor i Afghanistan samlas i sociala medier under hashtaggen MyRedLine som syftar på var gränsen går för kompromisser. Kampanjen sätter press på regeringen, talibanerna och USA att inte kasta bort de framsteg som gjorts i iveren att sluta ett fredsavtal. Här hälsar cyklisten Kobra Samin på en ung flicka i Kabul.

FOTO: WAKIL KOHSAR/AFP/TT

S

tadiet "samtal om samtal" har lämnats, och första steget mot en fredsprocess kan ha tagits. Men det största problemet är att en av de huvudsakliga parterna i konflikten inte är med i samtalen: den afghanska regeringen.

– Å ena sidan är det hoppfullt att parterna till konflikten äntligen visar visst intresse för att förhandla och att människor vågar tala om fred. Å andra sidan är det oroväckande att vi har en rörelse mot en möjlig bilateral process mellan USA och talibanerna som riskerar att lämna den afghanska regeringen ensam att i ett senare läge förhandla med talibanerna, säger Sari Kouvo, en av grundarna av Afghanistan Analysts Network.

– Dels legitimerar det talibanerna på ett sätt som inte gjorts tidigare, dels försvagar det den afghanska regeringens position i möjliga fredssamtal med talibanerna. Den stora frågan blir då vad som kan kompromissas och vilka möjligheter som finns att skydda konstitutionen och till exempel kvinnors rättigheter, säger hon.

Antalet civila döda och skadade på grund av den väpnade konflikten uppgick förra året till det högsta sedan FN:s Afghanistaninsats Unama började registrera detta år 2009. Under året hördes också civila röster som krävde handling för fred. Efter ett bombdåd i Helmand bildades gräsrotsrörelsen Folkets fredsrorelse. Religiösa ledare förespråkade alltmer öppet en fredsprocess och i juni utfärdade fler än 3 000 religiöst lärda en fatwa, ett uttalande om islamisk lag, som förklarade att motståndsrörelsens dödande av civila saknar legitimitet. De uppmanade även talibanerna att delta i fredsförhandlingar.

Förra året fick afghanerna också uppleva den första nationella vapenvilan sedan 2001.

UNDER VÅREN har amerikaner, under ledning av sändebudet Zalmay Khalilzad, haft upprepade möten med företrädare för talibanerna i Qatars huvudstad Doha. Samtidigt har samtal mellan talibaner och den afghanska oppositionen samt Höga fredsrådet ägt rum, bland annat i Moskva.

»»» Talibanerna vägrar att tala direkt med företrädare för den afghanska regeringen, som de ser som marionettdockor styrda av USA.

– Det har aldrig varit närmare ett avtal med talibanerna än nu. Det beror antagligen på att det finns incitament för talibanerna. Amerikanerna sticker inte under stol med att de förlorar kriget, men talibanerna vinner det å andra sidan inte heller så det är ett strategiskt dödläge, konstaterar Helené Lackenbauer, Afghanistanexpert på Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, och styrelsemedlem i SAK.

TALIBANER OCH amerikaner förhandlar om fyra principer. Den ena är att Afghanistan inte ska vara en fristad för terrorister och terroristnätverk och att talibanerna ska ta avstånd från al-Qaida och andra internationella terroristorganisationer. Den andra är ett tillbakadragande av amerikansk trupp, vilket troligen innebär att all annan utländsk trupp också lämnar landet. Den tredje är att afghanerna ska förhandla med varandra och den fjärde ett permanent vapenstillestånd.

När det gäller den första principen har man kommit längst. Det finns ett utkast om att Afghanistan inte ska vara en fristad för terrorister, att talibanerna ska bidra till att bekämpa terroristnätverk och att de ska bryta med al-Qaida.

När det gäller den andra principen, om tillbakadragande, har man kommit en bit på väg men det är mycket som är oklart. Det talades tidigare om att USA:s president Donald Trump satt en tidsgräns då man måste ha kommit överens, men den ser ut att ha släppts och pressen på ett snabbt tillbakadragande har minskat, det kan få ta tid.

Den tredje principen är den stora knäckfrågan och utgör det största hindret: att de afghanska parterna ska inleda samtal med varandra. Och alla de fyra principerna är

” Amerikanerna sticker inte under stol med att de förlorar kriget, men talibanerna vinner det å andra sidan inte heller så det är ett strategiskt dödläge.

Helené Lackenbauer

beroende av varandra. Just nu är läget låst eftersom talibanernas och amerikanernas krav inte är förenliga. USA kräver att talibanerna inleder samtal med regeringen och går med på vapenvila, talibanerna kräver att amerikanerna drar tillbaka sina trupper innan de är beredda att gå vidare med andra frågor. USA:s sändebud Zalmay Khalilzad har slagit fast att ”ingenting är överenskommet förrän allting är överenskommet”.

Frågan är vad som händer sedan. Kvinnoorganisationer har uttryckt stor oro för att mänskliga rättigheter, inklusive kvinnors rättigheter, riskerar att kompromissas bort under framtida förhandlingar om fred. Kvinnorättsaktivister har uppmanat de afghanska politikerna att ta upp skyddet av medborgerska friheter och mänskliga rättigheter som så kallade röda linjer under fredssamtalen med talibanerna. Parterna får inte kompromissa om de framsteg landet gjort.

– Många talar om att det internationella samfundet får vara beredd på en viss backlash, att det afghanska samhället kommer att få ta ett steg tillbaka på vissa områden. Det kan gälla kvinnors rättigheter, mänskliga rättigheter. Det kan vara ett önskat pris afghanerna får betala för fred, säger Helené Lackenbauer.

AFGHANISTANKÄNNAREN Anders Fänge, mångårig landchef för SAK i Afghanistan,

Demonstranter i Kandahar kräver att regeringen arbetar

ser det som problematiskt att USA:s motiv till samtalen så uppenbart är att kunna dra tillbaka sina trupper med hedern i behåll.

– Om talibanerna spelar med för att ge USA en hedervärd reträtt och sedan plockar upp sina vapen igen, då har den afghanska regeringen en våldsam utmaning. Å ena sidan är det förmodligen så att det i det talibanska ledarskapet och bland fotfolket finns människor som är trötta på kriget och vill ha fred, men å andra sidan finns det säkert ett antal hårdföra som vill fortsätta kriget. Det finns en viss sannolikhet för att hela ledningen helt enkelt bedri-

ENKÄT 1. Vad betyder fredssamtalen för dig? 2. Vad är viktigast i fredsprocessen? 3. Vad

ELHAM KOHISTANI
Senior tjänsteman
på SAKs huvudkontor
i Kabul.

1. ”För mig betyder fred inte frånvaron av krig och försäkringar om säkerhet. Fred är respekt, fred är att diskriminering av kvinnor undviks.”

2. ”Det blir ingen fred utan kvinnors del-

tagande. Jag vet hur svårt det var att vara kvinna under talibanregimen. Jag vill inte att de offer och framsteg som våra mödrar och systrar gjorde ska vara förgäves.”

3. ”Jag är optimistisk när det gäller fredsprocessen. Men samtidigt är jag orolig över hur överenskommelsen med talibanerna kommer att påverka det vi åstadkommit de senaste 17 åren.”

TEXT: ELHAM KOHISTANI FOTO: SHUKRIA SUFI

SAID JAVID
Arbetar med rehabilitering, fältarbetare på SAKs regionkontor i Jalalabad.

1. ”Ansträngningarna för fred är ett bra steg mot en ljusare framtid för Afghanistan. Fredsprocessen betyder att den långa konflikten avslutas genom politiska överenskommelser. Vapen-

FOTO: WORLD ECONOMIC FORUM

USA:s sändebud Zalmay Khalilzad.

Talibaner firar den första nationella vapenvilan sedan 2001 med invånare i Nangarhar. Den ägde rum i juni förra året.

FOTO: RAUMAT GUL/AP/TT

för fred i landet.

FOTO: MUHAMMAD SADIQ/EPA/TT

ver ett taktiskt spel. Det som indikerar det är att amerikanerna vill ut och att alla vet det, säger Anders Fänge.

Han var nyligen i Afghanistan och träffade en rad politiska ledare, inklusive president Ashraf Ghani och premiärminister Abdullah Abdullah. Anders Fänges intryck är att alla politiker, inklusive regeringen, ser till sina egna kortsiktiga intressen i stället för att bilda en enad front. Inför det planerade presidentvalet i höst tävlar alla mot alla.

– För Afghanistans framtid hade det varit bättre om de kunnat enas om en fredsplattform där man slår fast villkor och

röda linjer. Det finns en diskussion om det men inget som resulterat i bred politisk enighet utan snarare tvärtom. I stället springer de i väg och förhandlar enskilt med talibaner, vilket givetvis är något som talibanerna kommer att utnyttja, menar Anders Fänge.

DET FINNS EN möjlighet att det blir fred, men även han anser att det riskerar att bli en fred där vissa rättigheter som slagits fast i grundlagar mjukas upp genom nya formuleringar.

– Talibanerna säger att de inte är emot

kvinnors rättigheter men att det ska ske inom islam – och det är ju en tolkningsfråga vad det innebär.

Målet för parterna i de bilaterala fredssamtalen är egentligen inte en regelrätt fredsprocess. Än så länge håller amerikanerna fast vid att talibanerna måste inleda nationella samtal med övriga afghanska parter. Vad som händer sedan är mycket oklart, liksom vilken roll talibaner kommer att ha i det framtida Afghanistan. De är militärt starka men vid allmänna val skulle de troligen inte få särskilt mycket stöd. Om USA skulle lämna Afghanistan

kan konsekvenserna bli för dig?

vilan som utlystes för snart ett år sedan var mycket välkommen.”

2. “Den nationella afghanska dialogen är viktigast. USA och den afghanska regeringen borde gå med på några av talibanernas krav för att få hållbar fred i Afghanistan.”

3. “Vi afghaner vill att striderna upphör och att problemen löses genom förhandlingar och försoning.”

TEXT & FOTO: ZABIHULLAH SHINWARI

GULABAD TARIQ

Läkare och specialist på invärtesmedicin på SAKs sjukhus i Wardak.

1. “Fredsprocessen betyder allt för mig. I nära 40 år har vi velat ha fred, men av olika skäl berövats den.”

2. “Det är väldigt viktigt att bygga förtroende mellan parterna. I syfte att bygga förtroende

är det nödvändigt att bägge sidor är beredda att göra eftergifter.”

3. “Det skulle innebära fördelar på både kort och lång sikt för alla afghaner. På kort sikt kommer livet att bli säkrare och dödligheten att minska och färre kvinnor kommer att bli änkor. På lång sikt kommer den kommande generationen att kunna njuta av sitt liv i fred och värdighet.”

TEXT & FOTO: MOHAMMADULLAH KAMAL

FOTO: MALIN HOELSTAD

>>> utan att det finns en uppgörelse om vad som händer sedan skulle det vara förödande, menar Helené Lackenbauer. Men det hon ser som troligt är att parterna gör upp om makten i framtiden och förhandlar fram en maktfördelning.

– Den afghanska regeringen kommer antagligen att upprätthålla en fasad mot väst med något slags demokrati. Val genomförs men de kommer fortfarande att vara korrupta men de hålls – och Afghanistan får sitt bistånd.

MEN DET STORA dilemmat kommer att vara att vanliga människor inte får sina behov

och sina rättigheter tillgodosedda och att korruptionen är så utbredd. Hon ser likheter med Guatemala, där det aldrig blev någon verklig stabilitet, och med El Salvador, där narkotikaligorna styr. De stora klyftorna och den enorma fattigdomen i Afghanistan är i sig en destabiliserande faktor.

Sari Kouvi menar att om det blir en elitcentrerad process har hon svårt att se att den blir hållbar.

– Som forskare inom internationell rätt är jag oroad över en elitcentrerad process, särskilt en som marginaliserar krigsoffer och ger amnesti åt förövrare. Internationell praxis visar att fredsprocesser måste vara

inkluderande för att vara hållbara och amnesti för grova krigsbrott är inte förenligt med den internationella rätten. Det finns dock en definitiv risk att avtal görs över huvudet på folk och att amnesti utlovas även för grova brott.

EN AV DE SAKER som Helené Lackenbauer ser som något hoppfullt trots allt är att en helt ny generation vuxit upp efter talibantiden. De har sett en viss utveckling och vet hur det ser ut i omvärlden, i alla fall de som bor i städerna. Fler kvinnor går på universiteten. Det sker långsamt en förändring. ●

ENKÄT 1. Vad betyder fredssamtalen för dig? 2. Vad är viktigast i fredsprocessen? 3. Vad

ZAHRA MUHAMMADY
Ekonomiansvarig
i Mazars kvinnoförening
och medlem i den
lokala SAK-gruppen.

1. "Jag hoppas att det på sikt blir ett drägligare liv för oss vanliga afghaner, att vi kan få leva med värdighet utan våldsamheter som hotar dagligen."

2. "Att de olika parterna faktiskt kommer fram till en överenskommelse om fred som håller i längden, utan att det blir negativt för oss kvinnor."

3. "Risken är att det blir ännu värre för oss kvinnor. Men om det skulle bli fred, då hoppas jag att vi kvinnor kan fortsätta arbeta självständigt och stå än mer på våra egna ben."

TEXT & FOTO: KAJSJA WAAGHALS

ABDUL QA HAR
Mochukan Village,
Worsaj-distriktet.

1. "Det senaste kriget i Afghanistan har skapat en massa kontroverser och människor med funktionsnedsättningar. Vi måste övervinna det. Om det hade varit fred i vårt land, hade jag inte förlorat min hand."

”Om vi inte tror på fred finns det inget hopp alls”

– Jag är mycket hoppfull inför framtiden, helt enkelt därför att det är det enda sättet att förhålla sig.

Det säger Najiba Sanjar, som är chef för SAKs regionkontor i Taloqan.

Najiba Sanjar har sitt särskilda perspektiv eftersom hon dels sitter på en ledande position, få afghanska kvinnor har motsvarande tjänster, dels lever och arbetar i den nordliga delen av landet där den allra största delen av befolkningen lever på landsbygden.

Najiba Sanjar förklarar sin ståndpunkt vidare:

– Om vi inte tror på framtiden och på en kommande fred, då finns inget hopp alls. Med det sagt betyder det inte att vägen framåt inte kommer att vara extremt svår och med många hinder. Inte förrän parterna är överens om de mest centrala problemen kommer vi att se en framgång.

Vad är då viktigast? Landet står inför så många komplicerade utmaningar att det är nästintill omöjligt att förstå var processen ens kan börja.

– Steg ett: samtal har startat, amerikaner och talibaner pratar med varandra. Men, säger Najiba Sanjar med eftertryck, det stora problemet är att vi inte vet vad som egentligen diskuteras. Förhandlingarna sker ju endast mellan dessa två sidor och dessutom bakom stängda dörrar.

NAJIBA SANJAR ger uttryck för något som många av afghaner verkar hålla med om.

– Den nuvarande fredsprocessen är egentligen inte acceptabel, de här två par-

Najiba Sanjar

FOTO: KAJSA WAAGHALS

terna representerar ju på inget sätt det afghanska folket i stort.

– Vi är ett folk som består av många olika etniciteter, grupper och minoriteter. De senaste 40 åren, sedan Sovjet invaderade, har konflikterna bidragit till att vi drivit allt längre ifrån varandra. Skillnaderna har förstärkts på ett negativt sätt.

FREDSPROCESSEN BORDE inkludera alla dessa olika parter och det är steg nummer två, menar Najiba Sanjar, att plocka in representanter för fler perspektiv.

– Förtroende är en nyckelkomponent. Om vi ska skapa fred behöver misstroende mellan grupper överbryggas. I dag, efter decennier av konflikter och krig, är vi alla så sårbara och hela situationen är skör.

Ytterligare ett grundproblem är den utbredda fattigdomen i landet. För de flesta handlar det varje dag om att försöka ordna mat till familjen, något som ofta misslyckas.

– På landsbygden ser vi att många an-

sluter sig till talibanerna eftersom de faktiskt får en lön. Det är alltså inte ideologi utan pengar som styr. Desto viktigare blir det alltså med en fred där ekonomin kan börja utvecklas.

NAJIBA SANJAR påpekar därtill att om ett nytt samhällsbygge ska bli hållbart i längden måste även kvinnors och ungas perspektiv finnas representerade i fredsprocessen, liksom i andra beslut och inom politiken. Landet har en av världens yngsta befolkningar där mer än 60 procent är under 25 år* och kvinnor har börjat ta plats i yrkeslivet.

– Även om det långt ifrån är tillräckligt så har det faktiskt skett en utveckling, trots ett mer eller mindre ständigt pågående krig. Kvinnor kan i dag utbilda sig, gå på universitet och ha karriärer.

Därför är riskerna med att förhandla med talibanerna stora, framför allt för kvinnor, säger Najiba Sanjar.

– Talibanerna säger att de ska respektera den situation som råder i dag för kvinnor, men vad de sedan faktiskt gör i praktiken är en annan sak. Folk är skeptiska.

Men Nabila Sanjar återkommer ändå till att de pågående fredssamtalen trots allt ger hopp.

– Att tala i stället för att kriga är det första steget. ●

KAJSA WAAGHALS

KOMMUNIKATIONSÅRÅDGIVARE
PÅ SAK I KABUL

* Enligt statistik från National Statistics and Information Authority, NSIA, Afghanistan, December 2018.

kan konsekvenserna bli för dig?

2. ”Fokus på själva freden. Fred skulle innebära att vi får säkerhet och att utveckling skulle kunna börja igen i vårt land.”

3. ”Jag är fortfarande hoppfull om förhandlingarna. Om Afghanistan som ett resultat av dem skulle få fred skulle färre drabbas av funktionsnedsättningar, det skulle skapa arbetsmöjligheter, medborgarna skulle få ett bättre liv och lagen skulle respekteras.”

TEXT & FOTO: QUDRATULLAH ATTAYE

BAKGRUND Utländska soldater i Afghanistan

- Isafs stridande uppdrag avslutades den 31 december 2014.
- USA har för närvarande 14 000 soldater i Afghanistan, uppdelade mellan Resolute Support mission, som kretsar kring utbildning, rådgivning och stöd (8 500 i december 2018) och den helt amerikanska stridsberedda anti-terrorismenheten Freedom's Sentinel. Därutöver finns det ungefär 8 000 soldater från 38 Nato- och icke-Natoländer.

Det är troligt att många länder kommer att lämna Afghanistan när USA gör det.

- Enligt FDD:s Long War Journal kontrollerar regeringen 35 procent av distrikten, talibanerna 13 procent och 51 procent är omstridda, dvs de kontrolleras i olika delar av regering och talibaner. De delar som regeringen kontrollerar är mer befolkningstäta. Siffrorna är inte helt säkra eftersom källorna till statistiken ofta har en politisk agenda.

”Unga måste involveras i fredsförhandlingarna

Det är inte bara rätt att inkludera unga i fredssamtalen – det är smart. Ramiz Bakhtiar är Afghanistans första ungdomsrepresentant i FN och han menar att om inte unga får inflytande i fredsprocessen så kommer det inte att bli en hållbar fred.

– Om majoriteten av befolkningen, och dessutom de som ska leva i landet i framtiden, exkluderas från inflytande kommer alla fredsförhandlingar att misslyckas. Unga måste involveras i fredsförhandlingarna som pågår nu, annars blir det ingen fred, säger Ramiz Bakhtiar.

Afghanistan-nytt träffar honom i Kabul under en av årets första vårdagar. Ramiz är lite jäktad när han kommer in i terummet. Han har just lämnat en heldagsdebatt med hundratals unga, som han dessutom arrangerat, för att hinna ses.

Över 60 procent av Afghanistans befolkning är under 25 år. Men det finns fler anledningar än att de unga utgör en majoritet av befolkningen, och att det är deras mänskliga rättighet att ha inflytande, till att inkludera dem i fredsförhandlingarna.

– Det är smart. Unga är kreativa, driftiga och innovativa. Vi tänker mer framåt än bakåt. Våra livsomständigheter har tvingat oss till det. I stället för att prata om den unga befolkningen som ett hot borde den talas om som en potential.

RAMIZ BAKHTIAR menar att problemet med fredssamtalen är att inte ens de grupper som representeras inkluderas på ett meningsfullt sätt, kvinnor till exempel.

– Vi måste röra oss bortom representation, och prata om deltagande och inflytande. Det behövs en mekanism som kan säkerställa att fredsprocessen är inkluderande på riktigt. En hållbar fred handlar framför allt om vad som kommer efter att avtalet skrivits under. Det talas om en massa ”röda linjer” i förhandlingarna, sådant som inte är förhandlingsbart. Men vem bestämmer de linjerna? Varför är det ingen som frågar oss, befolkningen, om vad vi är redo att kompromissa med talibanerna om? Annars kommer ett avtal aldrig att bli mer än ett signerat papper, det har vi sett i andra länder, säger han.

Fred är så mycket mer än avsaknaden

FOTO: KAUSA WAAGHALS

”Vi måste utnyttja chansen som samtalen ger”, säger Ramiz Bakhtiar.

av våld, framhåller han. Fred är mer än ett fredsavtal, det är en process.

– För mig handlar fred om att ha säkra öppna rum där vi med ord kan lösa oenigheter, där vi kan debattera och diskutera utan att hotas för att vi uttrycker åsikter.

Hur är det att vara ung i Afghanistan i dag?

– Om jag skulle välja tre ord: hopplöshet, motståndskraft och hopp. Vi har aldrig sett något annat än krig och konflikt i Afghanistan, men samtidigt har det lärt oss att ta vara på de möjligheter som ges. Kreativiteten jag ser bland unga i dag har kommit av allt det som förnekats oss, säger Ramiz Bakhtiar.

Ramiz Bakhtiar har varit Afghanistans representant för unga i snart ett år. Han

har talat i FN flera gånger, och med mäktiga politiker både internationellt och i Afghanistan. Men trots det kan han inte se någon utveckling av att ungas perspektiv och inkludering kommit upp på dagordningen i Afghanistan.

– Tyvärr är det politiska stödet i landet mer eller mindre oförändrat, alltså icke existerande. Däremot vill jag säga att förändringen, den kommer, men den kommer underifrån. Det är unga som kämpar för ungas rättigheter. Det är unga som kämpar för att ungas röster ska höras. Det var unga som initierade fredsmarschen i Helmand. Vi väntar inte på att få inbjudan. Vi förändrar ändå. ●

HENRIETTA FLODELL

PROJEKTLEDARE PÅ SAK OCH SVERIGES
UNGDOMSREPRESENTANT 2018 I FN

FOTO: CC BY-NC 2.0

International Criminal Court, ICC, har sitt säte i Haag i Nederländerna.

ICC lägger ned utredning om krigsbrott i Afghanistan

Den internationella brottmålsdomstolen, ICC, beslutade i april att domstolen inte kommer att gå vidare med att utreda misstänkta krigsbrott i Afghanistan. Samtidigt konstaterade den att krigsbrott troligen begåtts och att kriterierna för att pröva dem i ICC var uppfyllda.

– Vi afghaner har lidit så länge. Domstolen var vårt sista hopp eftersom vi bor i ett land där ingen rättvisa skipas, kommenterade Hadi Marifat på Afghanistan Human Rights and Democracy Organization, enligt Reuters.

Beslutet kom bara några dagar efter att USA dragit tillbaka visumet för ICC:s chefsåklagare Fatou Bensouda. USA har aktivt motarbetat försök att undersöka misstänkta krigsbrott i Afghanistan.

FATOU BENSOU DA har kommit fram till att det finns bevis för att krigsbrott begåtts i Afghanistan av såväl talibaner och de afghanska regeringsstyrkorna som av amerikansk militär och underrättelsetjänst, CIA. ICC avslag hennes begäran om att utreda de misstänkta krigsbrotten. I ett pressmeddelande skriver ICC att domarna anser att Bensouda på ett rimligt sätt fastställt att brott som faller inom ICC:s jurisdiktion begåtts i Afghanistan. Det hade också varit

rätt att pröva brotten i ICC med hänvisning till att det land där brotten begåtts inte kunde eller ville pröva brotten själva, vilket är ett kriterium för att pröva fall i ICC.

Men domstolen skriver också att en utredning av situationen i Afghanistan i det här stadiet inte skulle vara i rättvisans intresse. Domstolen hänvisar till att den bristande samarbetsvilja som åklagaren mött skulle begränsa möjligheterna till en framgångsrik utredning.

SIMA SAMAR, ordförande för Afghanistan Independent Human Rights Commission (AIHRC), sa till Afghanistan Analysts Network att hon var verkligt oroad över att straffrihetskulturen skulle fortsätta råda i landet.

– Det här är ett förödande slag mot alla offer som drabbats av grova brott utan gottgörelse.

– Domarnas logik tillåter effektivt stater att välja bort sin skyldighet att samarbeta i ICC:s undersökning. Detta sänder ett farligt budskap till förövare som kan ställa sig utanför lagens räckvidd bara genom

Fatou Bensouda, chefsåklagare ICC.

FOTO: MAX KOOT STUDIO

att vara samarbetsovilliga, kommenterade Sima Samar.

Afghanistan blev part till ICC i maj 2003, vilket ger ICC rätt att lagföra krigsbrott som begåtts på afghansk mark, även av medborgare i länder som inte är part till ICC, som USA. ICC åtalar och dömer inte stater utan individer.

ICC började undersöka misstänkta krigsbrott i Afghanistan 2006. Bensouda begärde en formell utredning först i november 2017. Några månader senare fick hon stöd från 6 000 personer, 1 690 familjer och 28 byar i Afghanistan, vilka rapporterade om brott begångna mot dem. Den afghanska regeringen hävdade att den skulle samarbeta med ICC, men har i praktiken inte gjort det.

DE BROTT SOM en rapport från åklagarens kontor tar upp är:

- Brott mot mänskligheten och krigsbrott begångna av talibaner och deras anknutna Haqqani-nätverket, bland annat attacker direkt riktade mot civila.
- Krigsbrotten tortyr och liknande grym behandling inklusive sexualiserat våld begånget av de afghanska regeringsstyrkorna, speciellt av underrättelsetjänsten och den nationella polisen, de amerikanska styrkorna och CIA. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE
REDAKTÖR

Missad möjlighet att inkludera

Det nationella samrådsmöte (ejma) som hölls i Kabul i slutet av februari levde inte upp till förväntningarna om att garantera afghanska kvinnor ett meningsfullt deltagande i förberedelserna för inkluderande fredssamtal. Analysen av mötet visar att det är svårt för kvinnor från landsbygden att göra sina röster hörda, och på en statlig toppstyrning.

Hittills har de afghanska kvinnorna varit underrepresenterade i alla viktiga fredsrelaterade möten och organ.

Viktigt att notera är att även om kvinnor representeras i alla steg i fredsprocessen, och även om man försöker samla in kvinnors åsikter, är detta i sig inte tillräckligt för att garantera att man inte gör några kompromisser gällande kvinnors rättigheter i ett framtida fredsavtal.

Ejman lyckades inte leva upp till någon av förväntningarna. Den säkerställde inte att kvinnor skulle vara meningsfullt representerade i en framtida fredsprocess, att regeringen skulle rådgöra med dem eller att den skulle säkerställa att inga kompromisser skulle göras gällande deras rättigheter samt att deras intressen skulle tas i beaktande.

Det rapporterades att sammanlagt 3 000 kvinnor deltog i sammankomsten, vilket innebär att de 700 representanterna från provinserna endast utgjorde en begränsad del av deltagarna.

En ejma-deltagare från Kunar samt ytterligare en deltagare, som inte ville att hennes hemprovins skulle nämnas, berättade för AAN att kvinnorna som deltog i ejman ”är samma kvinnor som alltid närvarar på möten. Det borde även finnas andra kvinnor från avlägsna områden och distrikt. Kvinnor från avlägsna områden har också rätt att delta i den här typen av sammankomster”.

ÖVERVIKTEN AV välutbildade kvinnor från städerna på mötet återspeglas även i det faktum att de viktigaste initiativen i uppföljningen av ejman till stor del verkade fokusera på kampanjer i sociala medier, såsom #AfghanWomenWillNotGoBack och #MyRedLine.

Trots begränsat deltagande och få konkreta resultat fanns det fortfarande hopp, till och med bland de deltagare som var kritiska till huruvida ejman skulle kunna ha en positiv effekt.

Före ejman hade kvinnliga deltagare meddelat att om regeringen inte gav dem en betydelsefull plats vid förhandlingsbordet skulle de själva ta kontakt med talibanerna. Afghanska kvinnor har även tidigare haft direkta kontakter med representanter från talibanerna.

Uppmaningar till att inleda separata möten mellan kvinnor, civilsamhällsaktivister och talibanerna har fortsatt sedan ejman. Andra aktivister fortsatte överläggningar om fredsprocessen i andra forum, exempelvis vid konferensen National Civil Society and Media Conference on Peace Negotiations, som hölls den 2 april.

Samtidigt har de kvinnliga aktivisternas PR-offensiv tvingat ett antal olika aktörer att reagera på deras krav och den har även påverkat afghansk och amerikansk kommunikation, dock inte till den grad att det har resulterat i några konkreta åtgärder.

Kvinnornas fredsmöte blev inte det två dagar långa landsomfattande samråd som var tanken. I stället blev det en mycket mer ambivalent sammankomst. Trots detta utgjorde det ett tillfälle för välutbildade och organiserade kvinnor att genom sin representation betona vikten av kvinnors deltagande i fredsprocessen och i fredssamtal. Det huvudsakliga budskapet – att fred med talibanerna inte bör äga rum på bekostnad av kvinnors mänskliga rättigheter – återspeglades i alla anföranden samt i slutförklaringen, men inte så mycket mer.

Ejman var inte helt och hållet representativ med tanke på den uppenbara övervikten av välutbildade kvinnor från städerna. Dessa utgör såklart en viktig del av de afghanska kvinnorna och samhället som

Varför ska det alltid vara vi kvinnor som står för notan?

ra kvinnor i fredssamtalen

FOTO: MALIN HOELSTAD

helhet. Men kvinnor från landsbygden och avlägsna områden kan ha helt andra erfarenheter och problem än de städernas kvinnor har och hittills har dessa inte uttryckts i något nationellt samråd. Frågor som kan komma upp i ett bredare samråd är den utbredda fattigdom som finns på landsbygden samt bristen på tillgång, eller säker tillgång, till tjänster, särskilt för kvinnor, som en rättighetsfråga. Kvinnor på landsbygden drabbas opropotionerligt när tillgång till hälsovård, utbildning och andra tjänster minskar på grund av konflikten.

Sammankomsten kändes som en missad möjlighet med tanke på potentialen för diskussion och debatt. Trots att en av arrangörerna var ett välkänt icke-statligt paraplyorgan (Afghan Women Network), satte de statliga institutionerna agendan, valde ut de flesta talarna och deltagarna samt dominerade mötet. Ejman var helt klart koreograferad och den förkortades. Detta lämnade inte utrymme för spontanitet och många deltagare föreföll oinspirerade och hade till synes tappat

lusten att diskutera. Regeringens rädsla för oliktankande, även om det endast gäller detaljer, var uppenbar.

Ejmans styrning uppifrån verkar återspegla en bredare statlig strategi för att försöka kontrollera offentliga röster. Enighet hade förklarats redan i förväg. Det fanns ingen plats för diskussion om potentiella ”röda linjer” och var det kan finnas utrymme för kompromisser i eventuella framtida förhandlingar mellan den afghanska regeringen och talibanerna (eller kvinnliga representanter och talibanerna).

KVINNOR SOM Roshan Tseran har en viktig poäng när de ställer frågan: ”Varför ska det alltid vara vi kvinnor som står för notan?” Även om fredsförhandlingar kräver kompromisser, behöver de inte vara ensidiga och de behöver inte ske på bekostnad av rättigheter, säkerhet och försörjning för en så stor del av befolkningen. ●

THOMAS RUTTIG
Afghanistan Analysts Network

Kvinnor från landsbygden är ofta underrepresenterade på nationella möten, så också på ejman. De kan ha helt andra erfarenheter och problem än de städernas kvinnor har och hittills har dessa inte uttryckts i något nationellt samråd.

Texten är förkortad av Eva Kellström Froste.

Översättning: Rikard Ehnsjö.

Originalen, ”Women and Afghan Peace Talks: Peace consensus’ gathering left Afghan women without reassurance” finns på www.afghanistan-analysts.org.

MAZAR-E SHARIF En ung afghan säljer det fyllda brödet bolani på gården som hör till Hazrat-e Ali shrine, Blå moskén, i Mazar-e Sharif under fastemånaden ramadan. Moskén anses vara en av de viktigaste shiamuslimska helgedomarna. Den ursprungliga moskén förstördes av Djingis khan på 1200-talet. Dagens byggnad uppfördes på 1400-talet.

FOTO: FARSHAD USYAN/AFP/TT

Mari Hussaini är den enda kvinnliga tv-fotografen på Zan TV. Här förbereder hon sig inför ett program med gäster.

Zan TV lyfter kvinnofrågor in

Tv-kanalen Zan TV startades för två år sedan i Kabul och är i det närmaste unik i det afghanska medielandskapet. Alla journalister, programledare, redaktörer och producenter är kvinnor. Och det är kvinnofrågor som diskuteras.

TEXT **URBAN HAMID**/FRILANS FOTO **MÅNS BERTHAS**/FRILANS

HAMID SAMAR fick idén till Zan TV av sin mamma och hennes inflytande är fortfarande stort eftersom hon sitter i styrelsen, där för övrigt flera andra kvinnor ingår, bland andra Hamids fru och även hans syster. Men det har inte varit lätt att driva kanalen.

– I början när jag startade Zan TV ville jag inte berätta att det var jag som låg bakom kanalen eftersom många av mina vänner gjorde narr av mig och skrattade åt mig, berättar Hamid.

Men i dag ser det helt annorlunda ut. Zan TV har kommit för att stanna. Den har blivit populär och en aktör att räkna med. Sju dagar i veckan kan tittarna ta del av Zan TV:s programutbud, som består av

både direktsända och förinspelade program. Det bjuds på en blandning av underhållning, debattprogram, reportage och nyheter. Alla har en sak gemensamt – det är kvinnans perspektiv som gäller. På bästa sändningstid kan man höra känsliga ämnen som till exempel kvinnomisshandel, barn- och tvångsäktenskap, utbildning för kvinnor, samlevnad och mycket mer diskuteras av kvinnor.

TROTS ATT ZAN TV:S grundare och ägare är en man är det kvinnorna som styr och påverkar utbudet, intygar Mursal Afzali, 19, journalist och programledare på kanalen.

– Mina och mina kollegors förslag och

idéer är väldigt viktiga här och värderas högt.

Mursal har jobbat ungefär ett år på kanalen och tycker att kvinnliga journalister spelar en oerhört viktig roll i dagens Afghanistan, i ett samhälle där kvinnor börjar ta mer och mer plats.

– Kvinnor har nu för tiden en synbar närvaro i samhället. De arbetar på ministerier och deltar mer i samhällsarbetet. En del kvinnor åtnjuter mer frihet och lever det liv de vill leva och har valt. Men vissa kvinnor förtrycks och till med misshandlas av sina familjer, konstaterar hon.

” Min familj har motiverat mig och uppmuntrat mig att [...] satsa på en karriär. De vill att jag ska bli en förebild för andra kvinnor.

Mursal Afzali

Mursal Afzali arbetar som programledare på Zan TV.

Mari Hussaini filmar ett direktsänt program i samband med nyåret nawrooz.

för miljonpublik

Mursal bor tillsammans med tre äldre bröder, en yngre bror och sin mamma. Pappan i familjen gick bort för nio år sedan. Familjen har hela tiden stöttat hennes yrkesval och till och med uppmuntrat henne. Faktum är att de vid här laget också är beroende av hennes inkomst, eftersom det bara är hon och hennes mamma som har arbete och tjänar pengar för tillfället.

– Min familj har motiverat mig och uppmuntrat mig att gå framåt i livet och satsa på en karriär. De vill att jag ska bli en förebild för andra kvinnor, förklarar Mursal.

Afghanistan är ett väldigt traditionellt och religiöst land och det finns många familjer och grupper i samhället som inte vill att kvinnor ska utbildas sig och arbeta, och framför allt inte synas i bild. Därför har Zan TV fått ta emot mycket kritik och även olika former av hot sedan kanalen startades.

EN AV DE allvarligaste incidenterna drabbade Mari Hussaini, Zan TV:s enda kvinnliga videofotograf, för ungefär ett år sedan när hon skulle åka till Bamyán-provinsen

för att göra ett reportage. Tv-teamet stoppades av en beväpnad grupp som avlossade några skott mot bilen de färdades i. Sedan slet de upp dörrarna och hotade dem som satt i bilen med sina vapen och frågade vem som var den kvinnliga fotografen. De hade fått ett tips om att Mari skulle finnas i bilen. Men Mari hade lämnat sin presslegitimation hemma.

– Hade de hittat den hade de skjutit mig på fläcken och jag hade varit död nu, berättade hon när jag träffade henne på Zan TV.

HAMID SAMAR ÄR orolig för att Zan TV inte ska överleva ekonomiskt eller att talibanerna eller andra extremistgrupper ska utöva tryck på den afghanska regeringen att den ska stänga kanalen. Men han kommer att kämpa för att nå sitt mål – jämlikhet mellan könen. För det är räddningen för Afghanistan.

– Det är bara genom jämlikhet mellan könen som vi kan få fred i landet, konstaterar Hamid Samar. ●

Hamid Samar,
grundare och
ägare av Zan TV.

Får inget statligt stöd

Bakgrund: Zan TV startades i april 2017.

Personal: 60 kvinnor, 10 män.

Antal tittare: 1 miljon (30 procent män). Kanalen har 17 timmars sändningstid per dag.

Finansiering: Reklamintäkter. Inget statligt stöd.

Betydelse av zan: Zan betyder "kvinna" på dari och pashtu.

Grundare och ägare: Hamid Samar.

Övrigt: Kanalen är tillgänglig via satellit-sändningar och på Youtube och Facebook.

ANDREAS HAR ORDET

Fred är mer än ett avtal

Slutet av förra året ansökte den internationella brottmålsdomstolen (ICC) om att få inleda en utredning av krigsbrott och brott mot mänskligheten i Afghanistan. Föremål för utredningen var såväl afghanska säkerhetsstyrkor och talibaner som amerikanska styrkor. De misstänkta brotten inkluderade attacker mot civila, tortyr samt utomrättsliga avrättningar. Ett hopp tändes bland Afghanistans befolkning om att de som under årtionden systematiskt har brutit mot krigets lagar äntligen skulle ställas till svars.

Dock meddelade nyligen ICC att man lägger ner utredningen. Beskedet kom bara dagar efter att USA hotat med att dra tillbaka visum och införa sanktioner mot ICC:s personal om de fortsätter med utredningen. Nedläggningen är ett svek mot de miljontals offer för krigsbrott som finns i Afghanistan. Besvikelsen är stor.

SAK HAR LÄNGE uppmärksammat brott mot krigets lagar i Afghanistan. Vår egen verksamhet drabbas återkommande av konflikten när exempelvis sjukhus och skolor utsätts för attacker eller används för militära syften. Elever, lärare och patienter utsätts för hot och våld. Det drabbar civilbefolkningen hårt och urholkar människors redan låga tilltro till landets rättssystem och institutioner.

FN:s senaste rapport över civila offer i Afghanistan visar att antalet civila som dödats av regeringstroga trupper och deras allierade under det senaste kvartalet överstiger antalet civila

dödsoffer orsakade av talibanerna och IS. Den främsta orsaken till civila dödsoffer i Afghanistan är inte längre självmordsattacker, utan flyg- och drönarattacker genomförda av afghanskt och internationellt flygvapen.

SAMTIDIGT PÅGÅR samtal om en fredsprocess. Hoppet om ett fredsavtal i Afghanistan är starkare än på länge. Men fred är mer än ett avtal.

Ska freden bli bärkraftig krävs även ett långsiktigt arbete med att bygga förtroende för rättsstatens principer och institutioner. Men hur ska detta förtroende kunna byggas när försök att utkräva an-

svar aktivt motarbetas och rättsstatens principer inte gäller den egna militären och dess internationella allierade?

Frustrationen bland den afghanska befolkningen över att krigsherrar och utländska intressen inte tillåter dem att själva forma sin framtid är stark. ICC:s besked är ett bakslag för möjligheten att bygga upp en tillit till rättvisa och ansvarutkrävande i Afghanistan. För landets civila fortsätter brotten och de skyldiga går fria. På det sättet bygger man inte en hållbar fred. ●

” Hoppet om ett fredsavtal i Afghanistan är starkare än på länge.

Andreas Stefansson
Generalsekreterare, SAK

FOTO: MALIN HOELSTAD

FOTO: ANDREAS STEFANSSON

Tre personer som gjorde intryck under min senaste resa till Afghanistan

1 Najibullah, skräddaren med polioskada, som stolt visade upp sin butik och berättade om hur hans liv vände för tolv år sedan då han gick SAKs yrkesutbildning och fick ett mikrolån för att starta eget.

2 Humeira, lärarinnan i den avlägsna byskolan, som lyckades utbilda sig tack vare att SAK startade dalgångens första flickskola för 25 år sedan.

3 Najiba, SAKs första kvinnliga regionchef, som på daglig basis utmanar fördomar och könsroller och banar väg för andra kvinnor.

”Vi måste leva som vi lär”

SALMA SHAH, seniorhandläggare på programavdelningen och nyvald ordförande för Female Staff Association på SAK i Afghanistan.

Varför ville du bli ordförande för FSA?

– Det var inget jag själv hade tänkt på, utan de andra medlemmarna i organisationen nominerade mig. Att förvalta deras förtroende genom att på bästa sätt företräda SAKs kvinnliga anställda och ge oss en röst motiverade mig.

Vad vill du uppnå med ditt uppdrag?

– Det handlar om att vi ska vara trovärdiga i vår externa verksamhet genom att också se över interna strukturer. Hur kan vi verka för kvinnors och flickors rättigheter i Afghanistan om vi inte lever som vi lär? Några konkreta punkter som jag vill utveckla är positiv diskriminering – om tjänster utannonseras till båda könen så vågar kvinnorna inte söka – och kapacitetsstärkande insatser. Någon måste så fröet att ”jag kanske kan

Hej medarbetare!

bli chef eller söka den där positionen”. Om SAK kan investera från början i sin kvinnliga personal, genom ledarskapsutbildningar, språkkurser eller liknande, så ökar sannolikheten att man får behålla oss och att vi kan göra karriär inom organisationen.

Hur jobbar ni?

– Vi har försökt arrangera en del aktiviteter för våra medlemmar, men budgeten för FSA är så liten att väldigt få kvinnor kan ta del av arrangemangen. Vi skulle gärna arrangera kompetenshöjande aktiviteter tillsammans med SAK och bygga upp program avsedda att stärka den kvinnliga personalen.

Hur fungerar FSA?

– Vårt huvudsakliga uppdrag är att representera SAKs kvinnliga anställda genom att företräda våra intressen. Vi arrangerar också en del kurser och fältbesök. Framför allt kan vi stötta varandra och ha ett tryggt rum där vi öppet kan tala om svårigheterna vi upplever.

HENRIETTA FLODELL
PROJEKTLEDARE PÅ SAK

FOTO: KAUSA WAAGHALS

Salma Shah tycker att SAK borde investera i sin kvinnliga personal för att öka chansen att kvinnor kan stanna och göra karriär i organisationen.

Nytt projekt ska stärka kvinnors rättigheter

SAK HAR FÅTT fem miljoner kronor från Postkodlotteriet till ett projekt som ska engagera män i att utmana skadliga normer och traditioner i Afghanistan och stärka kvinnors rätt till hälsa och fredliga familjerelationer.

Projektet ”Mäns engagemang i mödra- och barnhälsovård” ska involvera män som förkämpar för jämställdhet. Projektet ska både bidra till att förändra normer och förse sjukvårdsinrättningar med personal utbildad i könsbaserat våld och möjligheter för män att vara med vid mödravårdsbesök och förlossning.

Maria Monahov, programhandläggare på SAK, med checken från Postkodlotteriet.

Paret Erickssons skola rymmer 400 elever

I JUNI ÄR SKOLAN som finansierats av paret Kerstin och Jan-Olov Erickssons stiftelse färdig att invigas. Kerstin och Jan-Olov Ericksson har skänkt pengar för att stödja SAKs arbete med utbildning av unga i Afghanistan. Stiftelsen finansierar en skolbyggnad och ett resurscentrum i Yakawlang i Bamyán-provinsen. Stödet går också till att förbättra utbildningens kvalitet genom att utbilda lärare och stärka kapaciteten hos lokala utbildningsmyndigheter.

Skolan började byggas i maj förra året och planeras invigas i slutet av juni i sommar. Skolbyggnaden består av åtta klassrum, två rektorsrum och ytterligare två rum. 400 studenter kommer att kunna gå i skolan varje dag, uppdelade på två skift. Eleverna kommer från fyra byar.

FOTO: MOHAMMADULLAH KAMAL

Skolan i Yakawlang är snart redo att invigas.

Det fanns skolundervisning i samhällena tidigare, men ingen riktig skolbyggnad och många barn fick färdas väldigt långt. Skolorna i Afghanistan är ofta mycket enkla, ibland bara en anvisad plats med en svart tavla och en lärare.

– Vi känner starkt för Afghanistan, särskilt för barnen

som lider av den dåliga situationen. Vi känner till utmaningarna och problemen som Afghanistan står inför, och vi känner att vi från djupet av våra hjärtan sträcker ut en hjälpsam hand till afghanerna, sade Jan-Olov Ericksson i en intervju med Mohammadullah Kamal från SAK i Afghanistan.

Talibanhot är vardag för barn

Maryam utbildade sig till barnmorska på en av SAKs skolor för snart tio år sedan. SAKs tidigare informationschef Lasse Bengtsson har följt hennes arbete sedan dess.

I dag arbetar hon mitt i frontlinjen där talibaner strider mot regeringstrupper. Hennes vardag överskuggas av hot.

TEXT **LASSE BENGTSSON**, FRILANS

MARYAM PÅBÖRJADE sin barnmorskeutbildning hos Svenska Afghanistankommittén 2010. Det har varit en dramatisk tid sedan dess, där talibanerna steg för steg tagit över landsbygden. Maryam, som kommer från en liten by i Samanganprovinsen, är i dag barnmorska vid frontlinjen. Kliniken där hon arbetar är ofta stängd på grund av strider.

Jag träffar Maryam igen i slutet av februari. Senast var för knappt tre år sedan. Platsen är som förra gången Mazar-e Sharif, dit hon rest i åtta timmar tillsammans med sin man och deras yngste son, 1,5 år gammal. Deras avlägsna by är täckt av djup snö och det har varit svårt att hitta en bil. Längs den farliga vägen är det många vägspärrar, där talibanerna kräver att få granska de passerandes mobiltelefoner. De vill kontrollera om där finns olämpliga bilder eller telefonnummer.

Jag skulle helst besöka Maryam i hennes hemby, men det är otänkbart på grund av kidnappningsrisken.

DE SENASTE månaderna har strider rasat mellan regeringstrupper och talibanstyrkor. Talibanerna stoppar koltransporter, dödar förarna, bränner bilar och förstör checkpoints. De driver in olika former av skatter.

Maryam, som i dag arbetar på en regeringsfinansierad klinik, måste betala talibanerna 5 000–6 000 afghani i månaden för att få arbeta. Hennes totala lön är 35 000. Kontrollen ökar gradvis. En vaccinator på hennes klinik har tipsat talibanerna om att hon fotograferat och intervjuat kvinnor. Hon har nu uppmanats att sluta med detta.

Hennes man och barn har långa perioder inte kunnat bo kvar i byn. Andra bybor har krävt att hennes man ska gå ut i

Barnmorskan Maryam utbildades av SAK. I genomsnitt förlöser hon tio kvinnor i månaden. Hon har räddat mängder av liv under sina sju år i yrket.

”Förklara för oss hur vi ska göra för att inte bli med barn igen, frågar de mig.

Maryam

strid mot talibanerna, men det har han inte velat. Eller vågat.

Under 20 dagar när hennes klinik var stängd på grund av intensiva strider tog Maryam emot 240 patienter i sitt eget hem, där det varken finns el eller vatten. Det var inte bara gravida kvinnor som kom utan också krigsskadade patienter. Hon fick agera läkare och ta hand om skottskadade barn, kvinnor och gamla.

Helt nyligen krävde talibanerna att Ma-

ryam ska betala ytterligare skatt till dem när hon behandlar patienter i hemmet.

Hennes berättelser är dramatiska.

– En kvinna, som tidigare hade förlorat två barn, reste till mig i tolv timmar för att föda. Hon födde en son och skulle få vård efteråt. Men hon kidnappades av talibanerna, som krävde – och fick – pengar för att släppa henne.

I genomsnitt förlöser Maryam tio kvinnor i månaden. Hon har räddat mängder av liv under sina sju år i yrket.

– Att vara barnmorska är ett heligt arbete. Jag är stolt över att arbeta med samhället och människorna, säger Maryam.

– Ibland är jag trött och min familj säger att jag måste vila. Men jag hinner inte.

I stället fortsätter hon sitt arbete med att

morskan Maryam

FOTO: MARYAM

FOTO: MARYAM

Kvinnan på åsnan har just fött barn hemma hos Maryam. Nu sitter hon på åsnan för en åttatimmarsresa hem.

FOTO: MARYAM

Maryams patienter får också råd om hur de kan ta hand om barnen och sig själva, kunskap som kan vara livsavgörande för barnens överlevnad.

sprida kunskap om hälsovård till de fattigaste. Och ser resultat. Nu vill de som kommer från avlägsna byar få råd om hur de kan ta hand om barnen och sig själva.

– Förut var det normalt att förlora ett eller flera barn. Nu värderar de barnet högre, säger Maryam.

Hälsomedvetandet har ökat. Kvinnorna använder inte längre vattnet från diken utan är noga med att hämta rent vatten från pumpen. Även intresset för preventivmedel är större.

– Förklara för oss hur vi ska göra för att inte bli med barn igen, frågar de mig.

Men fortfarande kommer ungefär var femte kvinna till Maryam med komplikationer för att de blivit gravida för snabbt efter en förlossning.

– Mannen vill till varje pris ha en son, men han är självisk, säger Maryam.

MARYAM OCH hennes familj har många utmaningar på grund av kriget och säkerhetsläget. Hur ska hennes fyra barn få bra utbildning? Hur ska hennes man kunna arbeta som lärare igen? Hur ska hon själv utvecklas i yrket? Hon vill helst studera vidare till läkare, en barndomsdröm.

Maryams förhoppningar om framtiden vilar inte bara i hennes egna händer, utan också – inte minst – i det stora, brutala spelet om makten över Afghanistan. ●

Fotnot: Maryam heter egentligen något annat. Av säkerhetsskäl kan hon inte framträda med sitt riktiga namn.

SAKS UTVECKLINGSMODELL

FOTO: ANNA EK

Negina Arman, 19 år, tar hand om sin nyfödda son samtidigt som hon studerar till barnmorska på SAKs skola.

Barnmorskor viktiga för kvinnors hälsa

Mödradödligheten minskar gradvis i Afghanistan, men är fortfarande en av de högsta i världen. Totalt dör 369 kvinnor per 100 000 förlossningar, jämfört med fyra i Sverige.

En orsak till att kvinnor inte får tillgång till vård är den mycket stora bristen på utbildad kvinnlig hälsopersonal. För att motverka detta driver SAK skolor för barnmorskor och sjuksköterskor. Kvinnorna studerar i två år varefter de återvänder till det område de kommer från, anställda som barnmorskor eller sjuksköterskor av SAK eller andra organisationer i sitt samhälle.

Sedan 2004 har 328 barnmorskor examinerats från SAKs skolor. De flesta arbetar på SAKs kliniker, där det annars inte skulle finnas någon förlossningsvård.

SAKS BARNMORSKESKOLA

328

barnmorskor

har SAK utbildat sedan 2004.

70

barnmorskor

tar examen hos SAK i år.

Cirka **10%** av de omkring

4500

barnmorskor som finns i Afghanistan har utbildats av SAK.

Under 2018 fick fler patienter vård och antalet klasser ökade genom SAKs verksamhet, visar SAKs verksamhetsberättelse för 2018. Ett nytt projekt om menshälsa gav flickor större möjlighet att gå kvar i skolan. Utbildning av kvinnliga lärare, sjuksköterskor och barnmorskor ger flickor och kvinnor större chans att få tillgång till utbildning och hälsa.

TEXT: EVA KELLSTRÖM FROSTE, CARLA DA COSTA BENGSSON OCH KLAS BJURSTRÖM. KÄLLA: ÅRSRAPPORT 2018

Utbildning och hälsa ökar chans till bättre liv

Afghanistan har under 2018 präglats av fortsatt väpnad konflikt och torka i 20 av 34 provinser. Antalet civila döda och skadade uppgick till det högsta sedan Unama (FN:s mission i Afghanistan) började registrera detta systematiskt 2009.

Men under året hördes också civila röster, och till och med en begynnande fredsrörelse, som krävde handling för fred.

MÅNGA SOCIALA indikatorer visar på förbättring. Enligt en prognos ökade bruttonationalprodukten med 2,2 procent. Fler kvinnor får assistans vid graviditet och förlossning, fler barn, framför allt flickor, går i skolan och andelen barn under fem år som dör minskade med 34 procent jämfört med 2003, enligt Världsbanken. På

kort och medellång sikt är livsvillkoren dock fortsatt svåra.

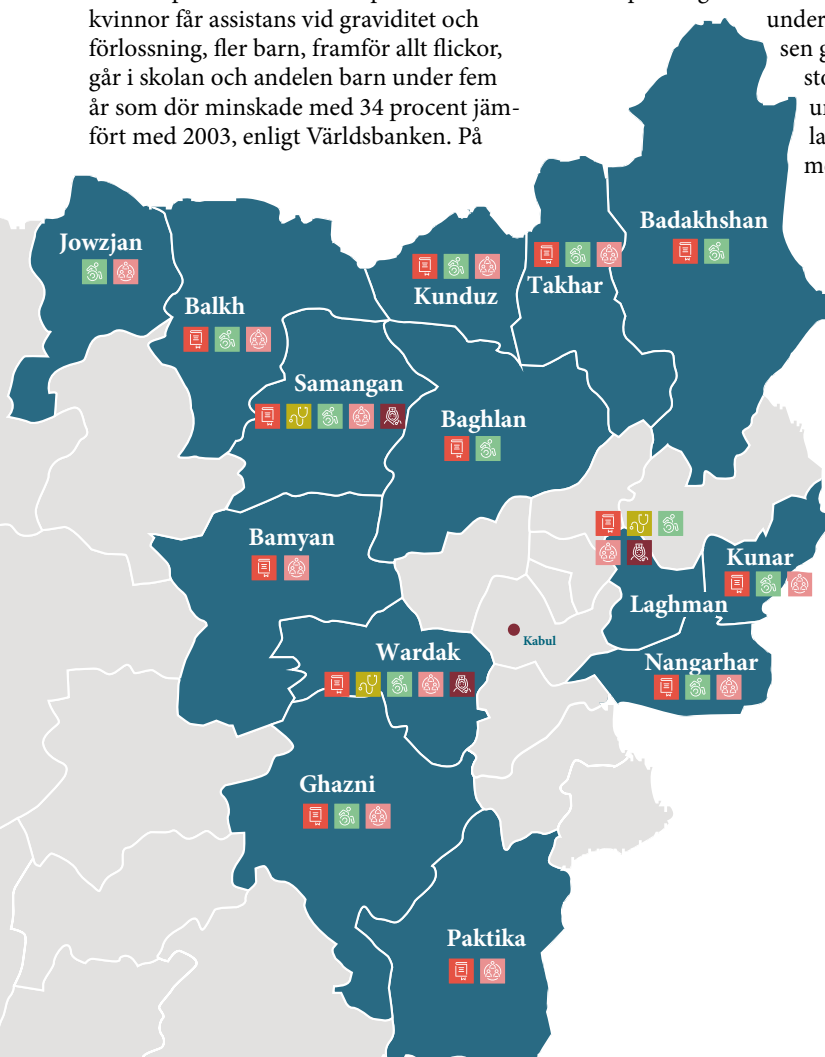
Afghanerna upplevde den första nationella vapenvilan sedan 2001. Den 15 juni utlyste president Ashraf Ghani eldupphör för att markera eid al-fitr. Talibanerna överraskade med att utfärda sin egen vapenvila kort därefter under tre dygn.

I OKTOBER HÖLLS parlamentsval, och de präglades av landets utmaningar: korrup-tion, ineffektiv styrning, dålig infrastruktur, etnisk splittring och talibanernas försök att

underminera processen genom våld. En stor del av våldet under året var relaterat till parlamentsvalet.

SAK har fortsatt sitt arbete för att ge sina målgrupper tillgång till hälsa och utbildning och stöda dem i arbetet med att påverka sina egna samhällen och sin egen situation. Målgrupperna menar att möjlighet till flera inkomstkällor och tillgång till utbildning och vård är de viktigaste grundförutsättningarna för att de ska kunna förbättra sina liv. SAKs målgrupper finns främst på landsbygden, där tillgången till utbildning, hälso- och sjukvård, rent vatten och sanitet är betydligt mer begränsad än i städerna.

SAKS MÅLGRUPPER är kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning och internflyktingar. SAK arbetar med tre medel för att nå sina mål: kapacitetsutveckling, grundläggande samhällsservice som hälsovård och skola samt påverkansarbete. ●

Insatser i urval 2018

UTBILDNING

Fler än 87 000 barn (varav 58 % var flickor) i fler än 2 600 klasser gick i skolor med stöd av SAK.

HÄLSOVÅRD

Under året hade SAK fler än 2,9 miljoner patientbesök, varav 58 % var kvinnor.

UTBILDNING AV BARNMORSKOR OCH SJUKSKÖTERS KOR

Under året tog 25 kvinnor från SAKs skola för sjuksköterskor examen. Totalt 69 kvinnor går de pågående utbildningarna till sjuksköterska och 70 kvinnor till barnmorska.

REHABILITERING

Fler än 23 000 personer behandlades med sjukgymnastik.

FÖRSÖRJNINGSMÖJLIGHETER

501 byrå fick stöd för att underlätta val, planera utvecklingsprojekt och engagera lokala myndigheter. SAK gav stöd till 748 spar- och låneföreningar. Fler än 13 000 personer fick ortopediska hjälpmedel.

"DÄR JAG LEVER är många fatiga och det är långt till närmaste klinik. Min dröm är att som sjuksköterska få hjälpa mitt folk och se min by utvecklas", säger Rohawza Ahmadi, 19 år. Hon är en av 25 elever på SAKs tvååriga sjuksköterskeutbildning i Wardak. Många kommer från avlägsna, fattiga områden på landsbygden och strider mellan talibaner och regeringsstyrkor är inte ovanliga.

2 900 000

patientbesök gjordes på SAKs kliniker under 2018. **58 PROCENT** var kvinnor.

Nyvaccinerat barn på en klinik i Laghmanprovinsen.

FOTO: MUHAMMED SALAHUDDIN MOMAND

Barnadödligheten minskar

En av de främsta orsakerna till barnadödlighet är diarré. Antalet registrerade fall sjönk med 2,4 procent 2018. Vid SAKs kliniker behandlades däremot 2 804 barn under fem år för akut undernäring.

SAK arbetar också med förebyggande vård, genom information i samarbete med hälsoråd men en insats var också att ge fler än 35 000 spädbarn kombinationsvaccin mot bland annat difteri, kikhosta, stelkramp och hepatit B.

Fler fick vård

SAK HAR PÅ uppdrag av den afghanska staten bedrivit all sjukvård i provinserna Wardak och Laghman. Under 2018 registrerade SAK totalt 2,91 miljoner patientbesök (58 procent kvinnor), vilket var en ökning jämfört med de 2,6 miljoner besöken 2017.

SAK prioriterar särskilt kvinnor, barn, människor med funktionsnedsättning och byar på landsbygden – grupper med samma rätt till hälsa som andra.

För att svara upp mot behov och rättigheter driver SAK både sjukhus och vårdcentraler, samt ett stort antal mindre hälsoposter tillgängliga för människor på landsbygden.

FOTO: KAUSA WAAGHALS

Ryggkorsett till dottern

"Jag insåg att min dotters problem med ryggen inte skulle fixa sig själva så vi kom hit. Nu ska hon få en ryggkorsett och doktorn säger att hon kommer att bli bra", säger Ahmad Nadiri.

SAKs ortopediska klinik, som ligger i anslutning till sjukhuset i Mazar-e-Sharif, behandlar fler än 5 000 patienter varje år.

Internflyktingar i SAKs skolor

Fler än 87 000 studenter gick i SAKs grundskolor under året. Av dem var 58 procent flickor, vilket är ett resultat av SAKs ansträngningar för flickors lika rätt till utbildning.

ANTALET KLASSER ökade med 21 procent till fler än 2 600. Det bekräftar en trend att lokalsamhällen efterfrågar utbildning i allt större utsträckning. Ökningen hänger också samman med att SAK har börjat rikta resurser till internflyktingar och återvändare från grannländer och förser dem med skolgång, vilket lokala myndigheter inte kan.

SAK ARBETAR med bybaserad utbildning. Det inkluderar barn på flykt, barn med funktionshinder och barn i nomadfamiljer.

Skolorna är ofta mycket enkla, särskilt inom bybaserad utbildning. Under 2018 byggde SAK nio nya skolor med sex klassrum och en skola med tio rum. 18 skolor uppggraderades och renoverades. Kerstin och Jan-Olov Erickssons Stiftelse och Afghan Connection finansierade nya skolor.

FOTO: MENADAR FITRAT

Barnen ser fram emot att få en riktig skolbyggnad i byn Zadrane-Payeen i den krigsdrabbade provinsen Baghlan. Den 25 juni 2018 togs det första spadtaget till skolan där närmare 240 elever ska gå.

10 000

flickor fick utbildning i MENSÅLSA 2018.

Elever i en skola söder om Mazar-e-Sharif i provinsen Balkh håller upp bokstäverna MHM som står för Menstrual Hygiene Management.

FOTO: HUMA SULTANI

Fokus på flickors rätt till utbildning

SAK ORDNADE undervisning om menshälsa till fler än 10 000 flickor och nästan 800 mödrar i ett projekt finansierat av Postkodlotteriet. Syftet är att minska frånvaro och avhopp från skolan på grund av menstruation. Toaletter i de deltagande skolorna utrustades med rinnande vatten och hygienartiklar.

SAK har även speciell utbildning för flickor som inte kunnat eller fått gå klart i skolan. SAK utbildar också lärare och utbildare av lärare. Bristen på lärare som är kvinnor är en orsak till att flickor hoppar av skolan i förtid.

87 000

elever gick i SAKs grundskolor under året. 58 PROCENT av dem var flickor

2 359

barn med FUNKTIONSNEDSÄTTNINGAR gick i vanliga skolklasser med stöd av SAK.

10

NYA SKOLOR byggdes. 18 SKOLOR uppggraderades och renoverades.

Skapar ökade möjligheter att försörja sig

PERSONER PÅ landsbygden ska vara en del av sin egen och den lokala samhällsutvecklingen. SAK samarbetar med representanter i byråd inom två program, den afghanska statens modell Citizens' Charter och SAKs eget försörjningsstödsprojekt som ska öka antalet

inkomstkällor. SAK bedriver bland annat spar- och låneföreningar och yrkesutbildningar.

SAK utökade 2018 sitt försörjningsstödsprojekt till 40 nya byar i Balkh, Samangan och Nangarhar. Val till lokala byråd fick stöd i fler än 500 byar, följt av stöd i

planering och genomförande av insatser i provinserna Wardak, Jowzjan och Kunduz.

Den genomsnittliga inkomsten hos mottagare av lån från SAK ökade med 11 procent. De flesta är personer med funktionsnedsättning.

FOTO: ERIK HALKJAER

Medlemmar diskuterar på åsikts-
torget under årsmötet 2018.

Så vill SAK stärka engagemanget

SAK VILL STÄRKA det folkliga och politiska engagemanget för mänskliga rättigheter i Afghanistan.

SAK hade 2018 3090 medlemmar, varav 170 regelbundet genomförde aktiviteter för fler än 4 000 personer.

SAK gav under året ut boken "Förstå Afghanistan", en antologi med målet att öka förståelsen för landet.

Kampanjen "Otänkbart här, vardag i Afghanistan" ledde till ett par hundra gåvor men framför allt ökade den kännedomen om SAK. Kampanjen fick 2,6 miljoner digitala visningar och ökade trafiken till hemsidan med 933 procent. Kampanjen finansierades av Postkodlotteriet.

SAK publicerade tillsammans med Oxfam Novib rapporten Biståndseffektivitet, som visade på bristande samordning mellan biståndsorganisationer, den afghanska staten och lokalsamhällen.

Lokalt fredsbyggande diskuteras på SAKs internationella konferens och i Almedalen. Konferensen undersökte potentialen i det så kallade "triple nexus", alltså hur samband mellan humanitära aktörer, utvecklingsaktörer och fredsaktörer kan skapa hållbar utveckling.

För att stärka SAKs målgruppers möjligheter att påverka sina lokala myndigheter i Afghanistan anordnades 28 tillfällen för kapacitetsutveckling. 335 män och 362 kvinnor deltog.

3090

MEDLEMMAR hade SAK 2018.

11%

ökade den genomsnittliga inkomsten hos **SAKS LÅN-MOTTAGARE.**

12

kronor per månad är den ungefärliga insättningen till sparföreningarna. De hålls medvetet låga för att sänka trösklarna för **SÅRSKILT UTSATTA HUSHÅLL.**

FOTO: SUBHANULLAH SUNGHANI

Livsmedelsstödet bekostas med medel från det afghanska ministeriet för landsbygdsutveckling, men SAK stöder byråden med till exempel utbildningar och planering av projekt.

Lokala livsmedelsbanker förebygger svält

EN NY SATSNING under 2018 var att starta livsmedelsbanker med förvaring av mat. Detta för att snabbt förebygga svält och extrem fattigdom på landsbygden. Inom ramen för programmet Citizens' Charters arbete har SAK även utbildat undergrupper i 308 byråd.

Under 2018 samlade dessa grupper in livsmedel med lång hållbarhet till ett sammanlagt värde av 1,5 miljoner kronor. De utvecklade

lagrings- och distributions-system, eftersom byråden kan nå ut med förnödenheter snabbare än om lagren hade förvarats någon annanstans. 1 217 hushåll fick hjälp, däribland såväl bosatta familjer som internflyktingar.

I byn Nawabad Babali i provinsen Jawzjan bor Sediq Mahmmody. Hon är bara 41 år gammal men redan änka. Hennes man dog under sin tjänstgöring

som soldat i den afghanska armén. Nu väver hon mattor för att få en inkomst och så att hennes tolvåriga son kan gå i skolan.

– Att väva mattor räcker inte för att täcka utgifterna, så min familj blev en av 24 som fick stöd av byrådets livsmedelsbank den här vintern. Om jag inte hade fått stöd hade mitt barn varit tvungen att sluta skolan, men Gud är snäll.

Steg på vägen för ökat engagemang

Arets årsmöte ägde rum 25 maj i Lund. Det var ett spännande, innehållsrikt och viktigt årsmöte som diskuterade och fattade beslut kring SAK som medlemsrörelse och dess stadgar för verksamheten i Sverige. På årsmötets åsiktstorg diskuterades två motioner varav en bifölls av årsmötet. Motionen handlade om att ändra beteckningen lokal-kommitté till lokalförening då benämningen förening är mer vanlig och något som fler kan känna igen.

Årsmötet fattade också ett viktigt beslut om stadgepropositionen en medlem – en röst.

SAK går nu från representativ demokrati (delegatsystem) till direktdemokrati (en medlem – en röst) på årsmötet. Det innebär att alla medlemmar som deltar på årsmöten framöver har rösträtt. Det beslöts också att medlemsrörelsen ska ha en tydlig roll och funktion i SAKs kommande strategiska plan (2022–2025).

Du kan läsa mer om årsmötet på www.sak.se där protokollet kommer att finnas. Det finns en

färdplan för medlemsrörelsen i Sverige som ska bana vägen för att ta fram nya former för engagemang i SAK, mer resurser och stöd till medlemsrörelsen och göra SAK attraktivt att engagera sig i.

PÅ ÅRSMÖTETS andra dag hade vi två intressanta seminarier med två gäster från Afghanistan. De handlade om vägen till hållbar fred i Afghanistan ur unga generationens perspektiv samt om klimatförändringars betydelse för Afghanistan och hur SAK kan hantera dem i sitt arbete. Presentationerna kommer att finnas tillgängliga på vår hemsida.

Läs gärna vår fina och färskna verksamhetsberättelse för 2018 under sommarens lediga dagar. Den hittar du också på hemsidan.

Vi fortsätter med vårt engagemang för folket i Afghanistan på var sitt håll. ●

” Det var ett spännande, innehållsrikt och viktigt årsmöte.

Enayatullah Adel
föreningshandläggare, SAK

FOTO: MALIN HOELSTAD

Andreas Stefansson och Klas Bjurström i samspråk.

90
personer besökte
årsmötet i Lund.

FOTO: EVA KELLSTRÖM FRÖSTE

Årsmötet lockade medlemmar från Skellefteå i norr till Malmö i söder.

Alla medlemmar får rösta på årsmötet

Årsmötet i Lund fattade beslut med syftet att fler ska engageras att göra ännu mer i SAK. Eftersom alla inte kan, eller vill, engagera sig i en lokalförening föreslås nya sätt att engagera sig. Ett nätverk har redan satt i gång, utbildning. Årsmötet fattade beslut om en del stadgeändringar.

Nästa år har alla medlemmar rösträtt på årsmötet. I diskussion i smågrupper uttrycktes oro för risken för kupper. För att motverka den risken skrivs ett antal krav in i stadgarna, till exempel måste medlemmen ha varit medlem både under föregående och aktuellt år för att få rösträtt.

ÖVER
40 000 kronor!

samlade vi tillsammans in under årets Mors dag-kampanj. Pengarna kommer gå till att utbilda fler barnmorskor i Afghanistan. Tack för ditt stöd!

Kunskap och passion gjorde intryck på gäst från Kabul

Kunniga och passionerat engagerade medlemmar imponerade på Parwiz Ahmad Faizi, på besök från SAKs huvudkontor i Kabul.

Parwiz Ahmad Faizi är kommunikationschef i Afghanistan sedan december. Under ett par veckor i maj var han på besök på SAKs kontor i Stockholm för att utveckla samarbetet. Han deltog under årsmöteshelgen i Lund.

– Det största intrycket är den starka viljan hos medlemmar att hjälpa och stödja Afghanistans folk. Ett annat intryck är hur kunniga medlemmarna i lokalföreningarna är om våra aktiviteter i Afghanistan och var de är lokaliserade. Det är bra för ju mer de

Parwiz Ahmad Faizi i ett något kylslaget Lund.

vet, desto mer kan de göra svenskarna medvetna om Afghanistan och öka stödet för vårt arbete. ●

TEXT & FOTO EVA KELLSTRÖM FROSTE

Anna Ek ny Sverigechef för SAK

Anna Ek är från och med 1 maj ny Sverigechef för SAK. Sverigechefen planerar, leder och samordnar SAKs arbete i Sverige. En annan uppgift är att utveckla samarbetet med medlemsrörelsen, och en tredje del är att samarbeta med landchefen i Afghanistan för att utveckla or-

ganisationen i frågor som berör båda kontoren för att göra SAK starkare som helhet.

Anna Ek kommer närmast från tjänsten som pressekreterare på SAK. I en intervju på SAKs hemsida berättar hon mer om det nya jobbet och om vad som är bäst med att jobba på SAK.

Anna Ek

FOTO: MALIN HOELSTAD

HON TOG PRISET. Årets Solidaritetspris delades ut till journalisten Terese Christiansson, före detta frilans och numera utrikeskorrespondent på TV4, för hennes mångåriga rapportering från Afghanistan.

FOTO: JONTE WENZEL/TV4

Prata mer, lär mer, gör mer.

Salma Shabs slutsats om vad SAK behöver göra för att hantera effekterna av klimatförändringarna.

Systrarna Farahnaz och Arezo Akbari från Östersund.

Systrarna sålde kakor för att samla in pengar

Systrarna Farahnaz och Arezo Akbari från Östersund var på sitt första årsmöte hos SAK. De uppskattar att få träffa andra från Afghanistan som är engagerade i Sverige, men beskriver det också som fantastiskt att träffa äldre medlemmar som varit engagerade sedan 1980-talet.

– Det var roligt att vara med och påverka. Beslutet om en medlem – en röst är

bra för engagemanget, säger Farahnaz Akbari.

– Det känns mer demokratiskt, inflikar Arezo Akbari.

Farahnaz och Arezo Akbari började engagera sig i SAK när deras pappa berättade om organisationen.

– Det kändes viktigt för oss att kunna hjälpa vårt hemland från Sverige på något sätt. Vi började med att baka kakor och sälja till

grannarna för att samla in pengar och berätta om SAKs verksamhet, berättar Arezo Akbari.

Senare engagerade sig systrarna i Världens barn och två år i rad har de berättat om SAKs arbete i P4 Jämtland, eftersom SAK är en av organisationerna som får stöd via Världens barn.

TEXT & FOTO

EVA KELLSTRÖM FROSTE

SAKs lokalföreningar

- GÖTEBORG** Tomas Jansson
tomasjansson48@gmail.com
- LUND** Inger Blennow
inger.blennow@gmail.com
- MALMÖ** Nader Barekzai
naderbarekzai@hotmail.com
- SKELLEFTEÅ** Karl-Erik Wiklund
karlerikwiklund@hotmail.com
- SKÖVDE/SKARABORG**
Anders Boström
andersbostrom28@gmail.com
- STOCKHOLM** Stephanie Kilander, stockholm@sak.se
- SUNDSVALL** Åke Johansson
ake_j@telia.com
- SÖDERTÄLJE** Hans L Hansson
hassehansson@gmail.com
- UPPSALA** Lina Mälberg
lina.malberg@yahoo.se
- VÄNERSBORG**
Lennart Olsson
olsson.lennart@telia.com
- VÄXJÖ** Sahar Mohamadi
sahar_ros2004@hotmail.com

“Utbildning är bästa sättet att bekämpa fattigdom”

Asem Toukhi är 27 år, har en kandidatexamen i ekonomi och jobbar som ekonomi-assistent. Han är aktiv i Göteborgs lokalförening och i Föreningsutskottet. Han tycker att SAK ska satsa mer på att nå unga.

Varför gick du med i SAK?

– Verksamheten är viktig för Afghanistans framtid. Visionen om ett Afghanistan fritt från fattigdom, våld och diskriminering och hur man försöker uppnå det genom utbildning, sjukvård, självförsörjning och delaktighet är viktig för mig. Jag är själv från Afghanistan, jag kom hit när jag var åtta. En annan anledning till att vara med i SAK är att jag vill lära mig mer om min bakgrund. Jag lär mig jättemycket, medlemmar och personal är så kunniga.

Vilken fråga engagerar dig mest?

– Jag är mest intresserad av utbildning. Jag tror att utbildning är bästa sättet att bekämpa fattigdom på lång sikt. De flesta afghaner är inte läskunniga. Utbildning kan ge dem en ljusare framtid och en bättre inkomst.

Du sitter i styrelsen för Göteborgs lokalförening och är ledamot av Föreningsutskottet. Vad tycker du om det?

– Det är intressant för jag får möjlighet att lära mig mycket av aktiva erfarna medlemmar. Jag tror att jag lär mig mer än vad jag bidrar med men på lång sikt kommer jag att kunna bidra mer. För att kunna arbeta för att nå målen är det viktigt att veta vad organisationen står för. Jag vill vara aktiv och hjälpa till så mycket som möjligt

“Jag lär mig jättemycket”, säger Asem Toukhi, som har varit engagerad i SAK i två år.

vid olika aktiviteter för att sprida kunskap och locka nya medlemmar.

Vad är viktigt för dig?

– Att SAK är religiöst och politiskt obundet. Alla kan vara med och bidra, man får uttrycka öppet vad man tycker och har man fel så bemöts man med fakta och bra argument. Det är bra att det är högt i tak och att man får kritisera, men det är viktigt att ha medlemmar som har kunskap och kan bemöta kritik. Jag har varit med i två år nu och jag har hört folk säga att SAK bara hjälper en etnisk grupp. Det är inte sant. SAK fokuserar på utsatta

grupper, inte etniska grupper, och det är så vi kan nå visionen.

Vad har ni för aktiviteter i Göteborg?

– Vi har allt från kulturkvällar till seminarier och föreläsningar. Vi jobbar på bokmässan när SAK är där. Till kulturkvällarna kommer det mycket folk, till de andra aktiviteterna varierar det. På kulturkvällarna har vi ofta musik och diktläsning. De som kommer från Afghanistan får lära sig mer om svensk kultur och de som är från Sverige får lära sig mer om afghansk kultur.

TEXT & FOTO **EVA KELLSTRÖM FROSTE**,
REDAKTÖR

ASEMS RÅD FÖR EN STARKARE MEDLEMSRÖRELSE

1 NYA VÄGAR FÖR ATT LOCKA UNGA.

Fokusera på den yngre generationen, det har min lokalförening gjort. Det behöver styrelse och kansliet också lägga mer fokus på. Satsa på sociala medier, och på influencers.

2 AKTIVITETER FÖR YNGRE.

Ha fler aktiviteter riktade mot den yngre generationen. Seminarier kanske inte lockar så mycket, däremot kulturkvällar. I Göteborg har vi fler unga aktiva än i många andra lokalföreningar.

3 NY MEDLEM FÅR UPPGIFT DIREKT.

Så fort vi får in en ny ung medlem så får den en uppgift att ha ansvar för. Det leder till att medlemmen stannar kvar och är aktiv. Jag fick en uppgift direkt. Och ett önskemål: att styrelseledamöterna besöker lokalföreningarna och berättar vad de gör någon gång per år.

PÅ GÅNG

SAK I ALMEDALEN 1-2/7

FREDSPROCESS & PRESSFRIHET I AFGHANISTAN

1/7 Just nu pågår trevande försök att inleda en fredsprocess i Afghanistan. Det har redan uppstått oro kring vad ett fredsavtal skulle innehålla och hur det skulle kunna komma att begränsa yttrandefrihet och pressfrihet. Kan de lokala medierna både förmedla nyheter från makens korridorer och rapportera om levnadsvillkoren för vanligt folk på landsbygden för att ge dem en röst i fredsprocessen? Redan nu är lokaljournalistiken begränsad och risken finns att den inskränks ytterligare. Vi

tittar i seminariet på vilken roll den granskande och lokala journalistiken kan spela nu och framöver i Afghanistan.

TALARE/PANELISTER: Anna Ek, Sverigechef SAK, Erik Halkjaer, ordförande Reportrar utan gränser, Wali Arian journalist/fristadsförfattare

MODERATOR: Martin Schibbye, journalist.

TID: 8:00.

PLATS: Sidas scen Sverige i Världen.

ARR: SAK och Reportrar utan gränser.

Seminarierna från Almedalen sänds live på sverigevarlden.se.

FRED I AFGHANISTAN – MER ÄN ETT UNDERSKRIVET PAPPER

2/7 Ingen fred i Afghanistan blir hållbar utan befolkningens röster. Efter nästan 40 år av krig kan ett fredsavtal vara nära i Afghanistan. För att uppnå verklig fred krävs dock mer än ett underskrivet papper. Det förutsätter lokal förankring och meningsfull inkludering av civilbefolkningen. Freden är, inte minst för dem, en process och inte ett dokument, ett liv och inte ett avtal. Med bland andra Afghanistans FN-representant för unga, Ramiz Bakhtiar, via

FOTO: ERIK HALKJAEER

videolänk från Kabul, Cecilia Hull Wiklund, projektledare Afghanistan, Folke Bernadotte-akademien, Anna Ek, Sverigechef SAK.

TID: 11:00.

PLATS: Sidas scen Sverige i Världen.

ARR: SAK.

LOKALA ARRANGEMANG

STUDIECIRKEL: FÖRSTÅ AFGHANISTAN

11/9 Under fyra tillfällen under hösten studerar deltagarna SAKs nya bok "Förstå Afghanistan". Första datumet är klart, övriga är preliminära och kan ändras om gruppen så vill.

DATUM: 11/9, samt preliminärt onsdag 16/10, 6/11 och 4/12.

TID: 17:30–20:00.

PLATS: Kiliansgatan 9, Lund.

ARR: ABF MittSkåne och SAK Lund.

FÖRELÄSNING: FÖRSTÅ AFGHANISTAN

17/9 Björn-Åke Törnblom från SAK föreläser om SAKs nyutkomna bok "Förstå Afghanistan" i Västerås.

TID: 18:00.

PLATS: Västerås stadsbibliotek

ARR: SAKs lokalkommitté i Södertälje.

FOTOUTSTÄLLNING

11/10 Fotoutställningen visas till och med FN-dagen den 24 oktober.

PLATS: Helsingborgs Stadsbibliotek.

ARR: Helsingborgs Stadsbibliotek och SAK Lund.

AFGHANISTAN – PÅ VÄG MOT FRED?

23/10 Anders Fänge, SAK, föreläser om Afghanistans väg mot fred.

TID: 17:30.

PLATS: Helsingborgs Stadsbibliotek.

ARR: SAK Lund och Helsingborgs Stadsbibliotek.

FN-DAGEN: AFGHANISTAN – PÅ VÄG MOT FRED?

24/10 Anders Fänge, SAK, föreläser om Afghanistans väg mot fred.

TID: 18:00.

PLATS: Lunds Stadsbibliotek.

ARR: SAK Lund och Lunds Stadsbibliotek.

SAK PÅ BOKMÄSSAN

26-29/9 Under mässan Bok och bibliotek i Göteborg finns SAK på plats med monter och seminarier.

Bland annat kommer Expressen-fotografen Niclas Hammarström att visa sina bilder från reportageresorna i Afghanistan med Magda Gad. Medlemmar ur Göteborgs lokalkommitté bjuder på sam-

tal i montern med besökare om antologin "Förstå Afghanistan", som gavs ut av SAK i slutet av 2018, och om SAKs arbete. Från scen kommer Afghanistan-expert att tala om hur en fred i Afghanistan ska kunna bli hållbar, en fred för den vanliga människan utan att mänskliga rättigheter förhandlats bort. På söndagen bjuds på afghansk frukost för den som vill lyssna på

frukostseminariet. Seminarierna kommer att webb-sändas på globalatorget.se/ livesändningar-fran-internationella-torget och uppdateringar om exakta tider kommer i våra sociala medier och på Globala torgets hemsida. **PLATS:** Globala torget, monter H03:46 (H-hallen). **ARR:** SAK tillsammans med SAK Göteborg.

Vises i
GÖTEBORG
i höst!

FOTO: ENAYATULLAH ADEL

Spogmai Jabarkheil i SAKs monter på bokmässan i fjol.

MED DIN HJÄLP KAN VI NÅ LIVSAVGÖRANDE FÖRÄNDRING FÖR DE MEST UTSATTA I AFGHANISTAN.

**Köp boken "Förstå Afghanistan" på
www.sak.se/boken**

VAR MED OCH FÖRÄNDRA!

Stöd oss nu.

Swisha din gåva till 900 7808

Bli medlem på

www.sak.se/medlem

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Svenska
Afghanistankommittén

För att du ska kunna få aktuell information från SAK sparar vi dina uppgifter enligt GDPR (General Data Protection Regulation). På www.sak.se/integritetspolicy kan du läsa om hur vi skyddar dina personuppgifter.